

INSPIRATION

för ekologisk
kompensation
i och kring täkter

Länsstyrelsen
Skåne

OM BROSCHYREN

Med den här broschyren vill vi inspirera till naturvårdsåtgärder som går att göra både innanför och utanför täkter för att möjliggöra för en mångfald av arter, samt beskriva vad som är viktigt att tänka på när man ska arbeta med ekologisk kompensation.

Vad är biologisk mångfald och varför är det viktigt?

Med biologisk mångfald menas en variation inom arter, mellan arter och av ekosystem. Biologisk mångfald är en förutsättning för allt liv på vår planet och vår bästa försäkring för att ekosystemen ska kunna fortsätta fungera trots att klimatet förändras.

Vad är ekologisk kompensation?

Ekologisk kompensation innebär en gottgörelse av förlorade eller minskade naturvärden som har uppkommit vid exploatering av mark, som till exempel täkter.

Ekologisk kompensation är det sista steget i Hänsynshierarkin, vilket innebär att exploatören först ska ha utrett och utfört åtgärder för att **undvika, minimera och restaurera skador** på naturen och därmed biologisk mångfald. Se hänsynshierarkin i figuren på nästa sida.

Ekologisk kompensation kan krävas enligt miljöbalken 16 kap. 9 § vid påverkan på naturvärden men kan också utföras frivilligt vid all typ av exploatering. Ekologisk kompensation är inte åtgärder som är kopplade till de tre första stegen i Hänsynshierarkin och krav på efterbehandling.

Kompensationsåtgärder måste medföra ökade naturvärden i förhållande till ett scenario där ingen kompensation genomförs.

Alla naturvårdsåtgärder är inte kompensation

Ekologisk kompensation är relevanta åtgärder som är direkt kopplade till orsakad skada och de förlorade naturvärdena. Vilken slags kompensationsåtgärd som är aktuell styrs av olika faktorer som typ av verksamhet, skada orsakad och befintliga naturvärden. Framtagande av kompensationsåtgärder bör ske med erfaren ekolog.

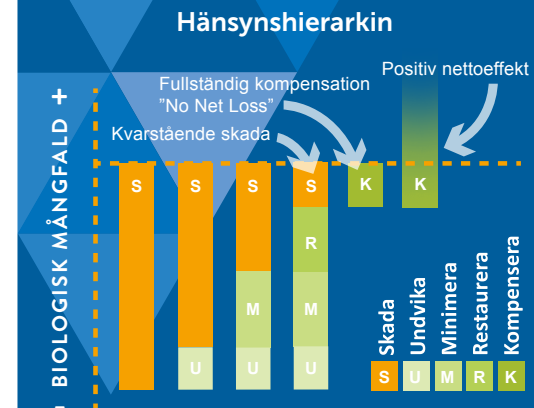
Se mer om ekologisk kompensation på Naturvårdsverkets hemsida.

Den ekologiska kompensationen ska helst genomföras samtidigt eller nära inpå exploatering av mark. Därför är det viktigt att tidigt kartlägga och planera för kompensation.

Frågor att ställa sig vid planerandet för ekologisk kompensation:

- ▶ Vilka naturvärden finns i det aktuella landskapet innan exploatering?
- ▶ Vad är den förväntade skadan på naturvärden?
- ▶ Efter att Hänsynshierarkin följts, vilken skada återstår då som bör kompenseras på lång sikt?
- ▶ Var finns det lämplig ersättningsmark?
- ▶ Hur ska långsiktig förvaltning säkerställas?
- ▶ Finns det andra åtgärder som kan utföras under driftskedet och inom täkten?

1. Skapa avsatser på klippbranter för häckande fåglar

Skapa avsatser av varierande struktur för att gynna häckande fåglar t.ex. berguv. Avsattens djup bör vara 0,5-1m. Kombinerar med isolering av kraftledning, se punkt 3.

2. Behåll klippväggar med olika former och sprickor

En ojämn klippvägg är att föredra. Befintlig vegetation är viktig att bevara som skydd för häckande fåglar.

3. Isolera och säkra kraftledningar för att rädda fåglar

Det förhindrar att större fåglar, främst berguv och kungsörn, drabbas av eldöd.

4. Skapa rasbranter för backvalor

Rasbranter bör vara högre än 3m och vända mot syd eller sydväst. Materialet ska helst vara finkornigt sand- eller krossmaterial (0-4 mm). Kom ihåg att inte utföra åtgärder i samband med häckning (maj-mitten av augusti).

5. Ta tillvara på de slänter som redan finns i tätten

Gynna tex. sandödlor genom schaktning på olika ställen för att skapa blottade sandytor som sedan får växa igen. Ta bort träd men spar sälg, hassel, rönn och ek.

6. Skapa viktiga störda/påverkade biotoper i upplagshögar

Planera för och låt upplagshögar med finare jordmassor ligga permanent orörda under minst 3-4 år. Skapa nya innan de tas bort.

7. Lämna öppna jordtytor för etablering av lokala gräsarter

Se till att markytan har en inblandning av jord. Vid behov kan jord från avbaningsmassor påföras, då finns även en naturlig frökälla. Marken kan också sås med lokalt insamlade frön. Om marken tidigare använts som körväg bör den luckras innan.

8. Skapa/Restaurera gräsmarker inom eller utanför täktområdet

Åtgärder måste vara relevanta för den specifika naturmiljön. Exempel på åtgärder är stängsling av betesmarker, hävd av slåtterängar och röjning av igenväxande hagmark/naturbetesmark. Åtgärder kan även specifikt gynna viktiga nyckelarter. Dessa åtgärder är särskilt viktiga i värdetrakter för gräsmarker.

INSPIRATION

Här följer sexton exempel på naturvårdsåtgärder innanför och utanför täktområdet samt exempel på kompensationsåtgärder. De åtgärder som räknas som kompensationsåtgärder är markerade med ett K.

- ▶ Skapa nytt
- ▶ Restaurera
- ▶ Skydda/sköta

9. Berika befintliga vattenmiljöer i limniska värdetrakter runt om tätten

Åtgärder måste vara relevanta för den specifika naturmiljön. Exempel på åtgärder är att restaurera vattendrag genom borttag av hinder, igenläggning av dränerande diken eller att plantera inhemska skuggande träd och buskar. Död ved och stenhögar kan läggas ut för att gynna grod- och kräldjur men plantera inte ut fisk eller kräftor i vattendrag.

10. Skapa våtmarker och översilningsmarker

Åtgärder kan ske i och utanför tätten för att gynna den biologiska mångfalden såsom vadare och groddjur. Tänk på att säkerställa en långsiktig skötsel.

11. Avsätt yta inom tätten för att gynna lövträd

Detta kan vara ytor som inte är aktuella för grävning, schaktning eller sprängning. Prioritera områden med befintliga lövträd och gynna primärt sälg, asp, rönn, ek, alm, ask, hassel och tall. Gallra gran och björk vart 4:e år.

12. Tillåt breda brynzoner med blomrika träd och buskar för att gynna pollinere

13. Stärk naturvärden kopplat till ädellövskog

Åtgärder måste vara relevanta för den specifika naturmiljön. Exempel på åtgärder är plantering av alléträd, restaurering av närliggande skogar eller upprättande av skötselregim för att gynna äldre/större träd. Detta är speciellt viktigt i värdetrakter för ädellövskog.

14. Gynna värdefulla ädellövträd

Nedtagna större/äldre ädellövträd sparas som död ved i eller i anslutning till tätten och kompenseras för genom plantering av fler ädellövträd i det öppna landskapet kring tätten.

15. Sätt upp fladdermusholkar av relevant sort eller genomför vete-ranisering av träd

16. Skapa flera grunda vattensamlingar för att gynna grod- och kräldjur

A photograph of a lizard with green and brown mottled patterns resting on a textured rock surface. The lizard is positioned horizontally across the middle of the frame. The background is a blurred green area, possibly a pond or stream. The image is overlaid with a blue geometric pattern of triangles in the top and bottom corners.

INSPIRATION

för ekologisk
kompensation
i och kring täkter